

Presentatie rekenkameronderzoek Huisvesting Arbeidsmigranten Gemeente Medemblik

29 januari 2024

Rekenkamer Medemblik-Opmeer

Irene Makelaar (voorzitter)

Kees Zwakman

Ellie Potiek

Programma

- ◇ ? Aanleiding
- ◇ ? Onderzoeksvraag
- ◇ ? Methoden en technieken van onderzoek
- ◇ ? Normenkader
- ◇ ? Conclusies
- ◇ ? Aanbevelingen

Aanleiding

Recente onderzoeken m.b.t. huisvesting arbeidsmigranten:

1. Actualisatie van de beleidsregels (2021)
2. Mogelijke huisvestingslocaties (opdracht van provincie Noord-Holland i.s.m. 7 Westfriese gemeenten, 2022)
3. Actualisatie gegevens over arbeidsmigranten in Noord-Holland Noord over de periode 2010 t/m 2020 (2022)

Deze onderzoeken gaan niet in op de

- ◇ manier waarop de gemeentelijke beleidsregels worden uitgevoerd
- ◇ manier waarop de gemeente acteert in het netwerk dat zich richt op de huisvesting van arbeidsmigranten.
- ◇ ervaringen van de arbeidsmigranten zelf, of
- ◇ doeltreffendheid van het gevoerde gemeentelijk beleid

Aanleiding voor rekenkamercommissie:

- ◇ de politieke belangstelling, en
- ◇ een goed inzicht in de doeltreffendheid van gemeentelijk beleid m.b.t. huisvesting arbeidsmigranten

Onderzoeksvraag

- ❓ In welke mate wordt het gemeentelijk beleid met betrekking tot de huisvesting van arbeidsmigranten doeltreffend gerealiseerd en welke factoren bepalen de doeltreffendheid van dit beleid?

Deze onderzoeksvraag kan vertaald worden naar de volgende deelvragen:

1. Welk **normenkader** kan gehanteerd worden voor de uitvoering van beleid?
2. Welk **beleid** heeft de gemeente vastgesteld met betrekking tot de huisvesting van arbeidsmigranten?
3. Hoe **verloopt** de **uitvoering** van dat beleid in de praktijk?
4. Hoe wordt de **gemeenteraad geïnformeerd** met betrekking tot de huisvesting van arbeidsmigranten en welke rol speelt de gemeenteraad met betrekking tot dit beleidsonderwerp?
5. Hoe **verhouden** het beleid en de uitvoering zich tot het geformuleerde normenkader?
6. Welke **aanbevelingen** kunnen worden geformuleerd om de doeltreffendheid van de uitvoering te optimaliseren?

Methoden en technieken van onderzoek

- ❖ Normenkader op basis van eerdere publicaties, onderzoek, wet- en regelgeving, jurisprudentie, adviezen, etc.
- ❖ Vastgestelde beleid, inclusief aangenomen moties en amendementen
- ❖ Uitvoering o.b.v. interviews met ambtenaren en arbeidsmigranten
- ❖ Communicatie richting raad o.b.v. schriftelijke en mondelinge informatie

Normenkader

Begrip	Grondslag	Operationele norm
Beleid		Operationele norm voor beleid
Beleidsdoelstellingen	Nationale wetgeving en EU-richtlijnen.	Het beleid is conform Nationale wetgeving en EU-richtlijnen vormgegeven.
	Nilsen e.a., 2013, Hudson, 2019.	Per huisvestingscategorie dient aangegeven te worden of huisvesting is toegestaan en zo ja, wat per categorie het maximaal aantal personen is. Begrippen die gehanteerd worden zijn duidelijk en eenduidig.
	Aanjaagteam, 2020.	Eén persoon per slaapkamer en minimaal 15 m2 leefoppervlakte per persoon. 5,5 m2 per slaapkamer.
	Aanjaagteam, 2020.	Voorzieningen op het gebied van inburgering en integratie worden actief opengesteld voor EU-arbeidsmigranten.
	Aanjaagteam, 2020.	De gemeente beschikt over een actueel (jaarlijks vastgesteld) toezichtsplan.
Verantwoordelijkheid en causale relaties	Pressman en Wildavsky, 1973.	Duidelijk moet zijn wie welke verantwoordelijkheid heeft.
	Pressman en Wildavsky, 1973.	Het beleid is gebaseerd op valide causale relaties.

Normenkader

Uitvoering		Operationele norm voor uitvoering
Controle	Sabatier, 1986, Hill, 2005, Hudson e.a., 2019, Gold, 2014 en 2017, Aanjaagteam, 2020.	Vanuit de gemeente wordt toezicht uitgeoefend op de naleving van gemeentelijke bepalingen.
	Aanjaagteam, 2020.	De huisvesting geschiedt conform het gemeentelijk beleid.
	Sabatier, 1986.	Het proces van vergunningsafhandeling verloopt doelmatig.
Draagvlak	Nilsen e.a., 2013, Sabatier, 1986.	De uitvoering dient voldoende draagvlak te hebben bij raadsleden, collegeleden en externe betrokkenen (werkgevers, huisvesters, arbeidsmigranten).
Commitment en toerusting uitvoerders	Nilsen e.a., 2013.	Ambtenaren die het beleid uitvoeren zijn voldoende gecommitteerd. Voldoende opleiding, werkervaring en capaciteit aanwezig. Voldoende middelen zijn beschikbaar om het beleid uit te kunnen voeren: ICT voorzieningen, administraties, overige middelen.
Registratie	Aanjaagteam, 2020.	De gemeente weet waar arbeidsmigranten wonen, waar ze werken en via welke werkgever dat gebeurt.
	Wet BRP, Aanjaagteam, 2020.	De gemeente leeft de BRP bepalingen onverkort na. De gemeente stimuleert een RNI registratie.

Conclusies: beleid & uitvoering

- ❖ Actueel beleidskader aanwezig (vastgesteld sept. 2021)
- ❖ Beleidskader voldoet aan de nationale wetgeving en relevante EU-richtlijnen
- ❖ Beleidsregels met duiding waar en voor welke categorie huisvesting mogelijk is
- ❖ Gemeentelijke norm: 40% éénpersoonsslaapkamers (norm landelijke Aanjaagteam: 1 persoon per slaapkamer)
- ❖ Gemeente hanteert 12m² leefoppervlakte/persoon en 3,5 m²/slaapkamer (norm landelijke Aanjaagteam resp. 15 m² en 5,5 m²)
- ❖ Gemeente zoekt niet actief contact met arbeidsmigranten
- ❖ Gemeentelijke voorzieningen, zoals taalcursussen, voorlichting over rechten en plichten, etc. worden niet actief aangeboden
- ❖ Registratie is onvoldoende, doordat arbeidsmigranten contact met gemeente vermijden

Conclusies: toezicht & handhaving

- ❖ Primaire verantwoordelijkheid voor huisvesting ligt bij huisvesters en werkgevers
- ❖ Gemeente vervult een faciliterende en toetsende rol
- ❖ Het risico op illegale bewoning wordt voldoende onderkend (toezichtplan is aanwezig (2023))
- ❖ Gemeente voert specifieke en geïntensiveerde controles uit op illegale huisvesting
- ❖ Gemeente handhaaft o.b.v. binnengekomen klachten en meldingen
- ❖ Gemeente voert t.b.v. de juiste registraties herhaalde controles uit
- ❖ Gemeente past het beleid aan aan de ingeschatte omvang van illegale huisvesting
- ❖ Hoog ambitieniveau t.a.v. toezicht en handhaving (55 in 2021 --> 75 in 2023)
- ❖ Voorgenomen acties, zoals geformuleerd in de omgevingsanalyse, zijn positief

Conclusies: vergunning & registratie

- ❖ Bij vergunde huisvesting is doorgaans sprake van een ruimere, hygiënischere en brandveiligere behuizing
- ❖ Gemeente schakelt meer externe actoren ter advisering in
- ❖ Er is één vergunningsproces, zowel voor het bouwen als voor het gebruik
- ❖ Gemeente kan niet altijd tevoren duidelijk aangeven welke gegevens voor de aanvraag noodzakelijk zijn, met vertraging tot gevolg
- ❖ Gemeente onderneemt geen pogingen om de registratie te verbeteren
- ❖ Een verifieerbare koppeling ontbreekt tussen de administratie van de verblijfsbelasting en de registratie van arbeidsmigranten

Conclusies: college & raad

- ◇ Het college informeert de raad op een adequate wijze
- ◇ De raad vervult zijn kaderstellende en controlerende functie op een adequate wijze

Aanbevelingen

1. Benut de nieuwe Wet goed verhuurderschap:
 - ❖ huurovereenkomst en de arbeidsovereenkomst dienen gescheiden te zijn
 - ❖ hanteer de criteria waaraan de verhuur van woonruimte dient te voldoen
2. Optimaliseer het vergunningenproces, o.a. door integratie van processen en externe adviezen
3. Stimuleer de registratie van arbeidsmigranten, o.a. door
 - ❖ invoering van het Westlands model
 - ❖ huisvesters op het belang van registratie aan te spreken (zo nodig: beboeten)

Vragen?